

The logo for Akaä wsp features the word 'Akaä' in a white, elegant script font, followed by a small icon of three white hexagons arranged in a triangular pattern. To the right of the icon is the word 'wsp' in a white, bold, sans-serif font.

Akaä wsp

TOIJALAN SATAMA

YLEISSUUNNITELMA 21.5.2021

Suunnittelu

Toijalan Sataman yleissuunnitelma toimii alueen jatkosuunnittelun ja kehittämisen työkaluna. Suunnitelma on tehty yhteistyössä alueella toimivien sidosryhmien kanssa.

Työryhmään kuuluivat Akaan kaupungilta Jari Jokinen, Vesa Savolainen, Jukka Palonperä, Jukka Turunen, Petri Elo ja WSP Finland Oy:lta projektipäällikkö ja valaistussuunnittelija Heini Myllyoja, maisemasuunnittelija Jari Usvajärvi ja liikennesuunnittelija Annukka Säätelä.

Yleissuunnitelma valmistui 21.5.2021.

Sisällys

Lähtökohdat ja alueen historia

1. Yleissuunnitelma

- 1.1 Laiturit
- 1.2 Uimaranta
- 1.3 Kalusteet
- 1.4 Valaistus
- 1.5 Alueopastus

2. Toteutusaikataulu

LIITE 1 Liikenteellinen tarkastelu

LIITE 2 Sataman toiminnot 2021

Lähtökohdat

Akaan kaupunkiin kuuluva Toijalan satama sijaitsee Vanajaveteen rajautuvassa niemessä 4,3 km etäisyydellä Toijalan keskustasta.

Kaava

Alueelle on valmistunut asemakaava, jonka voimaantulon kuulutus oli 10.9.2013 (Sataman asemakaavan I vaihe). Kaavassa suunnittelualueen keskeiset osat on osoitettu satama-alueeksi (LS), palvelurakennusten korttelialueeksi (P/s-2) sekä yleiseksi pysäköintialueeksi (LP). Kaavassa osoitetut virkistysalueet ovat uimaranta (VV), urheilu- ja virkistyspalveluiden alue (VU), lähivirkistysalue (VL) sekä virkistysalue (V-1).

Makkaranselän puoleinen rantavyöhyke on kaavassa merkitty maisemallisesti arvokkaaksi alueeksi (mai), jolla ei saa suorittaa maisemaa muuttavaa toimenpidettä ilman MRL 128§ mukaista maisematyölupaa. Alueen kaakkoisosassa oleva venesatama on kaavassa osoitettu merkinnällä LV-1.

Alueella sijaitseva pukuhuonerakennus on kaavassa merkitty maamerkinä säilytettävänä rakennuksena (sr-3) ja asemarakennus kulttuurihistoriallisesti arvokkaana rakennuksena (sr-2).

Suunnittelualueelle on kaavan valmistumisen jälkeen rakennettu teatterin katsomo 2017 sekä Best Park 2020.

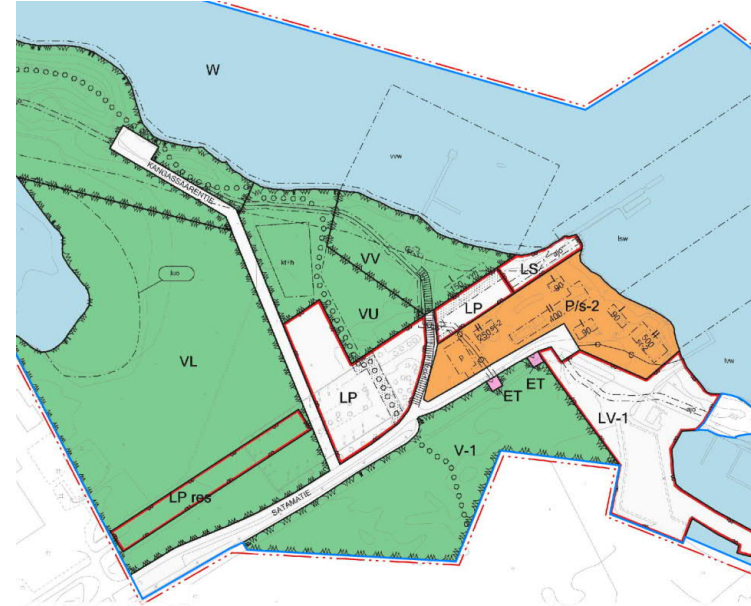
Luonto

Suunnittelualue rajautuu eteläosastaan Terisjärven luonnonsuojelualueeseen ja länsipuolella on kaavamerkinnällä (luo) huomioitu Enonlahden rantaluhta. Toijalan moottorivenekerho ry on tilannut luontoselvityksen (2018) mahdollista maankäytön suunnittelua varten. Luontoselvityksessä löytyi metsälain 10§ mukainen arvokas metsäluonnon elinympäristö, joka on huomioitu likimääräisenä sijaintina yleissuunnitelmassa.

Maaperä

Suunnittelualueen itä-länsi suuntainen harjumainen rantavyöhyke on hiekkaa (HKM) ja muut alueet ovat pintamaaltaan saraturvetta.

Rakennetuilla alueilla, kuten teillä, pysäköintialueilla, entisellä ratapohjalla ja rakennusten ympäristöissä on tehty tarvittavia rakennekerroksia.

Kaavaote

Alueen historia

Toijalan satamarata valmistui 6.12.1926. Se rakennettiin Vanajaveden toisella rannalla olevien Valkeakosken tehtaiden tuotannon kuljettamisen helpottamiseksi. Lisäksi sillä oli merkitystä puutavaran kuljetuksessa. Radan liikennepaikat olivat Toijala, Rättö ja Toijalan satama. Satamarataa käyttivät tavaraliikenteessään muun muassa Valkeakosken tehtaot, Aitoon ja Luopioisten sahat, Kylmäkoski Oy, Sotkian saha sekä Lohjan vaneritehdas. Parhaimmillaan noin 15 henkeä sai elantonsa satamatyöläisinä VR:n henkilökunnan lisäksi.

Matkustajaliikenne radalla loppui 1941, tavaraliikenne 1950-luvun alussa ja sataman rautatieliikennepaikka lakkautettiin vuonna 1971. Satama-aseman rakennuksista jäljellä on suojeltu asemarakennus, jonka rakennustyyli on aikakaudelle tyypillistä rationaalista niukkaa klassismia edustavaa.

Sataman suojellut rakennukset tulee ylläpitää toimintojen käytössä. Asemarakennuksella on kulttuurihistoriallinen arvo (sr-2, säilytettävä perinteisin työtavoin ja materiaalein) ja uimarannan pukuhuonerakennuksella on historiallinen arvo (sr-3, rakennuksen tilalle ei saa rakentaa uudisrakennusta). Säilynyt osuus ratapohjaa toimii edelleen alueen yhtenä virkistysreitinä.

(Lähteet: Museovirasto, Akaan Seutu, Museoveturiseura ry)

Asemarakennus

Pukuhuone

1. YLEISSUUNNITELMA

Yleissuunnitelman tavoitteena on parantaa Satama-alueen yleisilmettä ja käytännön toimivuutta sekä luoda uusia edellytyksiä liiketoiminnalle. Näin lisätään alueen houkuttelevuutta ja mahdollistetaan alueen laaja-alainen harrastus- ja virkistyskäyttö.

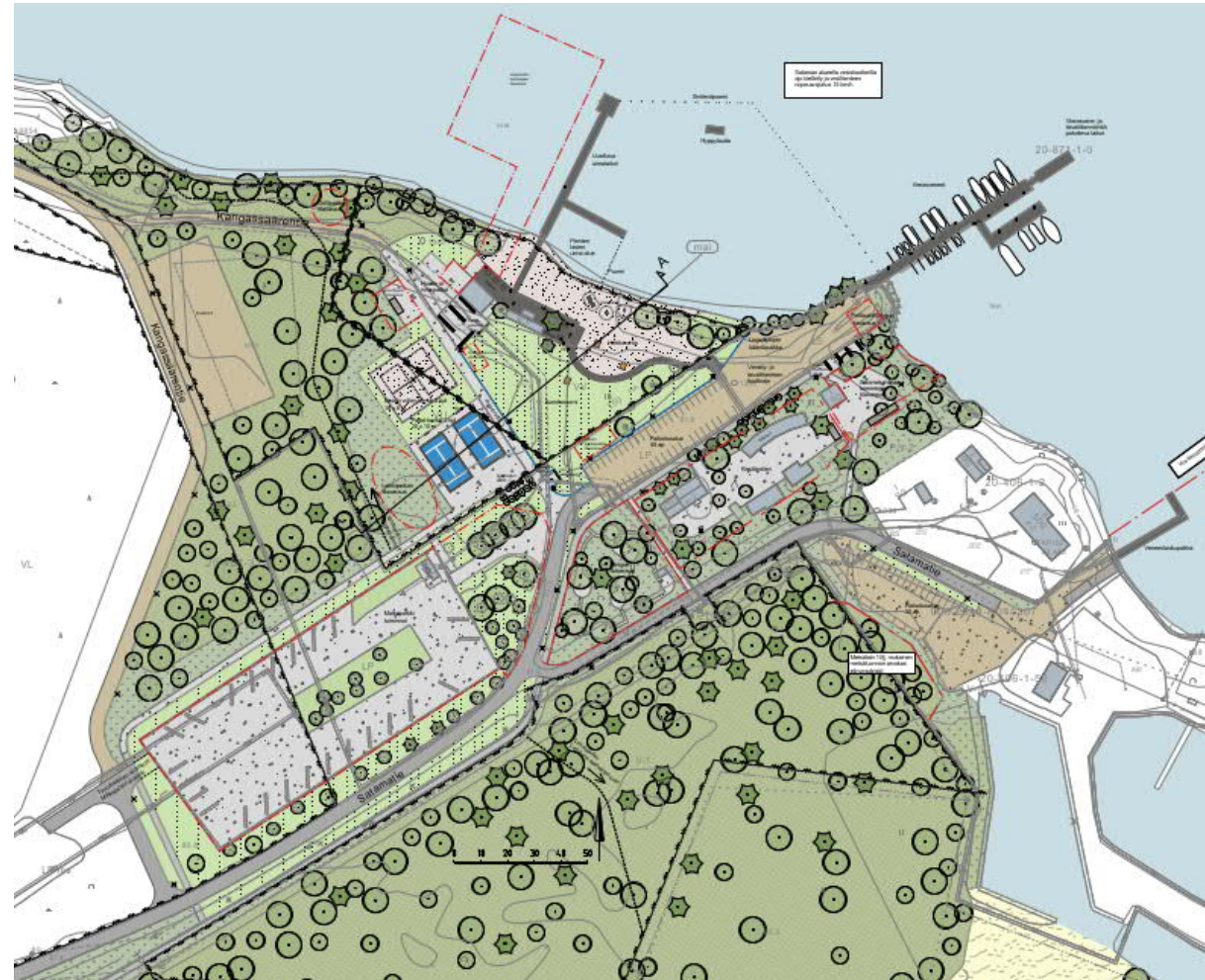
Suunnittelualueen nykytilannetta ja suunnittelun lähtökohtia tarkasteltiin maiseman ja luontoarvojen, virkistys- ja palveluiden sekä liikenteen osalta (liite 1). Yleissuunnitelmaan on määritetty aluevaraukset eri toiminnoille, joita ovat virkistys, liikunta, kulttuuri ja ravintolapalvelut. Yleissuunnitelmassa esitetään omina kehityskohtina: laiturit, uimaranta, kalusteet, valaistus ja alueopastus.

Merkittävänä alueen käyttöä selkeyttävänä muutoksen on uusi katulinjaus, jossa Kangassaarentie on siirretty kulkemaan kauempana rannan toiminnalliselta alueelta, joka näin saadaan kevyen liikenteen ja virkistystoiminnan käyttöön.

Alueen pysäköintiä on jäsennetty uusiksi ja uuden Kangassaarentien varteen tulee laajempi pysäköintialue, jolta pääsee polkua pitkin ranta-alueelle. Lisäksi satama-alueelle sijoitetaan pyöräpysäköintipaikkoja. Venepaikkojen kartoituksella vapautetaan käyttämättömiä paikkoja uusille käyttäjille ja siistitään rantanäkymää.

Satama-alueen läpi kulkee 8,6 km pitkä Toijalan Terisjärven luontopolku, jonka läntisessä päässä Kangassaarella on laavu ja tulentekopaikka. Polun toinen pää sijaitsee Nahkialanvuorella. Polun varrella on lintutorni maakunnallisesti merkittävän lintujärven, Terisjärven rannalla. Tornille on matkaa 200 m Satamasta. Yleissuunnitelmassa polku on esitetty kulkemaan Satama-alueen puistokäytävällä, jonka varrelle on osoitettu esittelytaulut kertomaan alueen historiasta ja luonnosta.

Yleissuunnitelman pohjalta laaditaan vaihteittain eriasteisia toteutussuunnitelmia. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida mm. geotarkastelun tarve kantavuusongelmien kartoittamiseksi.

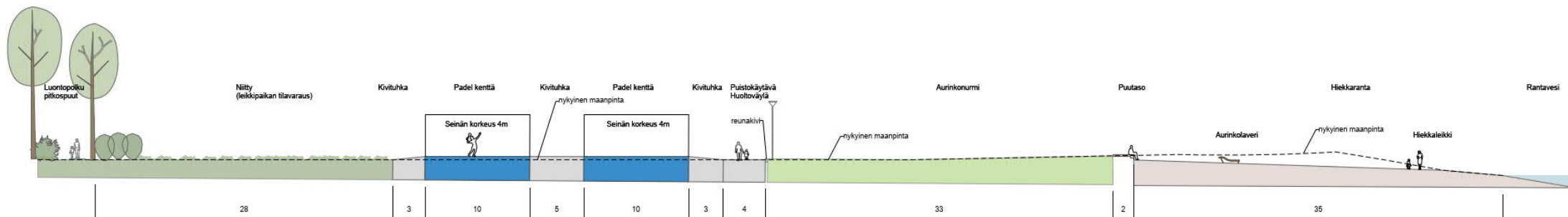
Kuvaote: yleissuunnitelmakartta

1. YLEISSUUNNITELMA

Kuvia huhtikuu 2021

LEIKKAUS A-A 1:200

Yleissuunnitelma, poikkileikkaus

1.1 LAITURIT

Sataman laiturit ovat ranta-alueen keskeisiä rakenteita.

Uimalaituri

Nykyinen uimalaituri uusitaan huomioiden sen muuttuneet käyttötarpeet. Laituria käytetään talvella avantouintiin, joten rakenteiden tulee olla siihen soveltuvia. Laiturin kiinnitys ja vakaus tulee olla lisääntyneen kuorman mukainen. Laiturin turvavarusteet ja varoituskyltit tulee olla Tukesin ohjeiden mukaiset.

Vierasvenelaituri

Yleissuunnitelmassa on vierasvenelaituriin osoitettu lisää vierasvenepaikkoja laiturin länsipuolelle. Vierasvenelaituri kunnostetaan viihtyisämmäksi, jossa on myös paikka oleskelulle. Ennen kunnostusta tehdään nykyisten rakenteiden kuntotutkimus sekä ja turva-asioiden päivittäminen.

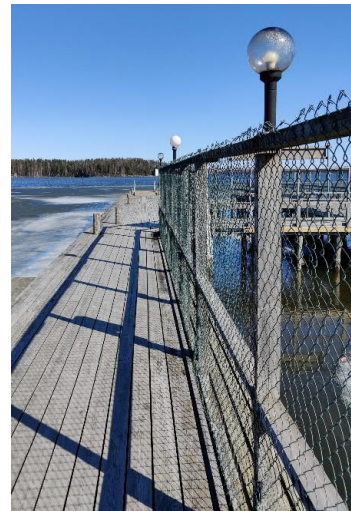
Laitureiden valaistus

Vierasvenelaiturin nykyinen valaistus on häikäisevä ja riittämätön. Turvallisuuden vuoksi valaistuksen tulisi olla yhtenevä ja korkoerojen tulee erottua. Uimalaiturin avantouinnin valaistus on nykyisellään häikäisevä.

Havainnekuva uudesta uimalaiturista

Nykyinen uimalaituri

Nykyinen vierasvenelaituri

1.2 UIMARANTA

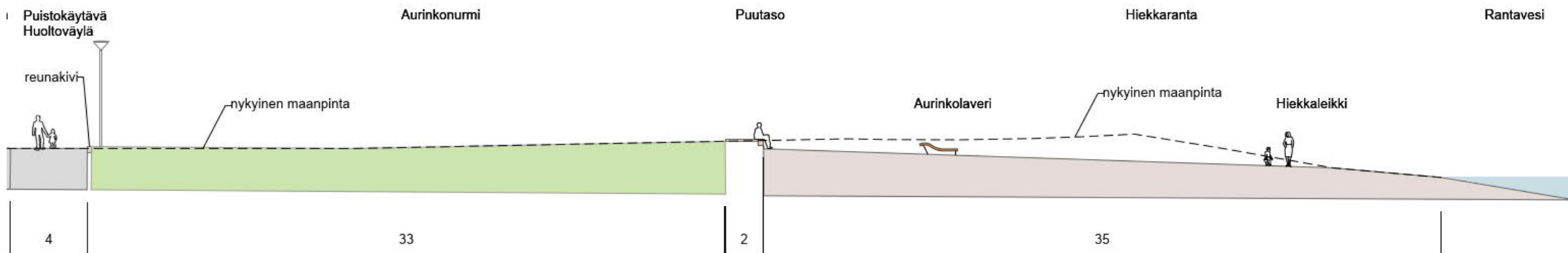
Ranta-aluetta jäsennellään aurinkonurmen ja hiekkarannan rajaavalla kulkukannella, jonka puupinta toteutetaan laiturimaisena rakenteena. Kulkukansi muodostaa kulkuyhteyden pysäköintialueen ja uimarannan rakennusten välille. Kansi nostetaan hiekkapinnasta istumakorkeuden verran, jolloin se toimii rantavyöhykkeen istuskeluterassinä ja tuo kolmannen pinnan hiekan ja nurmen väliin.

Uimarannan hiekka-aluetta on osoitettu laajennettavaksi, siten että nykyinen rantatöyräs leikataan ja rantaa muotoillaan loivemmaksi. Hienoa hiekkaa lisätään ja levitetään laajasti kahluusvyöhyteen.

Nykyinen Kangassaarentien linjaus muutetaan ja se mahdollistaa laajan aurinkonurmen toteuttamisen alueella. Nurmialueelle ja rantahiekalle sijoitetaan aurinkolavereita. Hiekkarannalle sijoitetaan hiekkaleikit mahdollistavia lasten leikkivälineitä.

Nykyisten rakennusten puuterasseja laajennetaan ja ne yhdistetään portain toisiinsa ja hiekkarantaan. Terrassirakenteet toteutetaan nykyinen mänty säästäten, rungon ympärille sijoitetaan penkki ja terrassille picnic-pöytäryhmiä.

Esimerkkikuva rannan rakenteesta

1.3 KALUSTEET JA MATERIAALIT

Värit ja materiaalit

Satama-alueella käytetyt nykyiset värit koostuvat alueen suojeltujen rakennusten okra- ja murretuista maanläheisistä sävyistä. Värien käytön tulee olla harkittua, jotta tilallinen ilme säilyy rauhallisena ja jäsennehtynä. Värit voivat näkyä rakenteiden lisäksi kalusteissa ja istutuksissa. Akaan kaupunkikuosin käyttö on yksi mahdollinen visuaalinen teema.

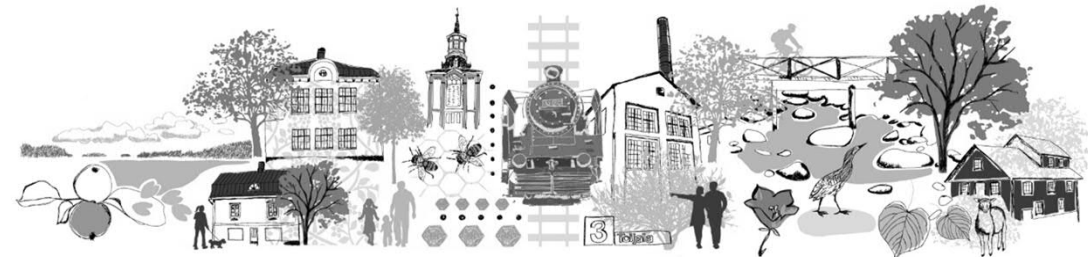
BestParkin ja padel-kenttien kirkkaat värit muodostavat oman kokonaisuutensa.

Kalusteet

Alueen kalusteissa ja välineissä saa olla leikkisyyttä ja "rannan tuntua". Myös historia rautatieasemana saa näkyä. Materiaaleina käytetään mm. massiivipuuta ja luonnonkiveä.

Penkkien puupintojen materiaalina käytetään käsittelemätöntä kovapuuta, jonka annetaan ajan kuluessa patinoitua sään vaikutuksesta harmaaksi. Kalusteiden metallirakenteet voivat olla käsittelemätöntä galvanoitua terästä tai maalattuna esim. tumman harmaaksi.

Nykyiset alueella sijaitsevat harmaat graniittireunakivet asennetaan rajaamaan aurinkonurmea ja täydennykset tehdään vastaavilla reunakivillä.

Merja Palinin suunnittelema Akaan kaupunkikuosi

1.4 VALAISTUS

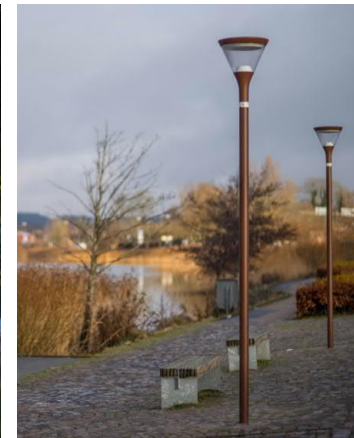
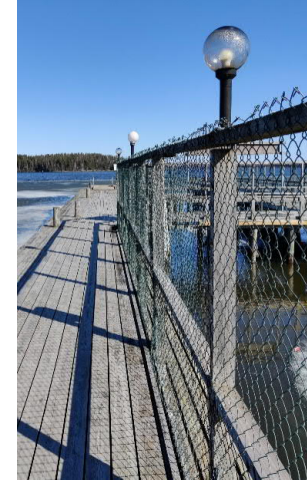
Alueella ei nykyisellään ole tulevien toimintojen tarvitsemaa valaistusta. Vähät valaistukset on suunniteltu toisistaan riippumattomina ja alueen valaistus on nykyisellään jäsentymätön. Hyvin suunniteltu valaistuksen hierarkia, yhtenevyys alueen valaistustavoissa, valonlähteissä sekä kalusteissa jäsentävät tilaa niin päivä- kuin pimeänajan näkymän kannalta. Valon värilämpötilana tulee alueella käyttää lämmintä valkoista, 3000K. Niin yleisillä alueilla kuin eri toimijoiden tulee ottaa valaistuksissaan huomioon häiriövalon minimoiminen, johon kuuluvat mm. häikäisyn rajoittaminen, valaistustasoja ei tule ylivoimistaa ja valo tulee kohdistua valaistavaan toimintaan.

Katuvalaistuksen mittakaava säilyy nykyisen Satamatien mukaisena (8m) muuttuen nykyisellä Kangassaarentiellä 5 m pylväskorkeuteen kadun muuttuessa kävely- ja pyörätieksi. Uudella Kangassaarentiellä jatkuu 8m pylväskorkeus. Katuvalaisimeksi tulee valita tasolasillinen katuvalaisinmalli. Moottorivenekerholla ja uuden Kangassaarentien tulevalle pysäköintialueella katuvalaisimet on hyvä sijoittaa siten, että samaan pylvääseen saadaan myös p-alueelle alueoptiikalliset versiot katuvalaisimesta. Häikäisyn rajoittaminen tulee huomioida.

Sataman keskusalueen valaistuksen tulee olla ihmisen mittakaavassa, jossa toiminnallisia alueita valaisee matala puistomallinen pylväsvalaistus ja laituri- sekä terassialueilla pollarivalaistus. Valaisinmalleiksi tulee valita satama-alueen henkeen sopivat ja hyvän häikäisynestön omaavat mallit. Alueella on hienoja mäntyjä joiden kohdevalaisulla tuodaan maisemallista valaistusta pimeän ajan näkymään.

Rakennusten sisäänkäynnit valaistaan yhtenevällä valaisinmallilla. Uimalaiturin talvikäyttöön tarkoitettu valaistus tulee suunnitella huolella huomioiden häikäisynrajoittaminen ja turvallisuus. Ravintolapalveluiden yhteydessä voidaan käyttää esim. tunnelmallista ripustettua valaistustapaa, esim. tunnelmalliset hehkulamppuketjut.

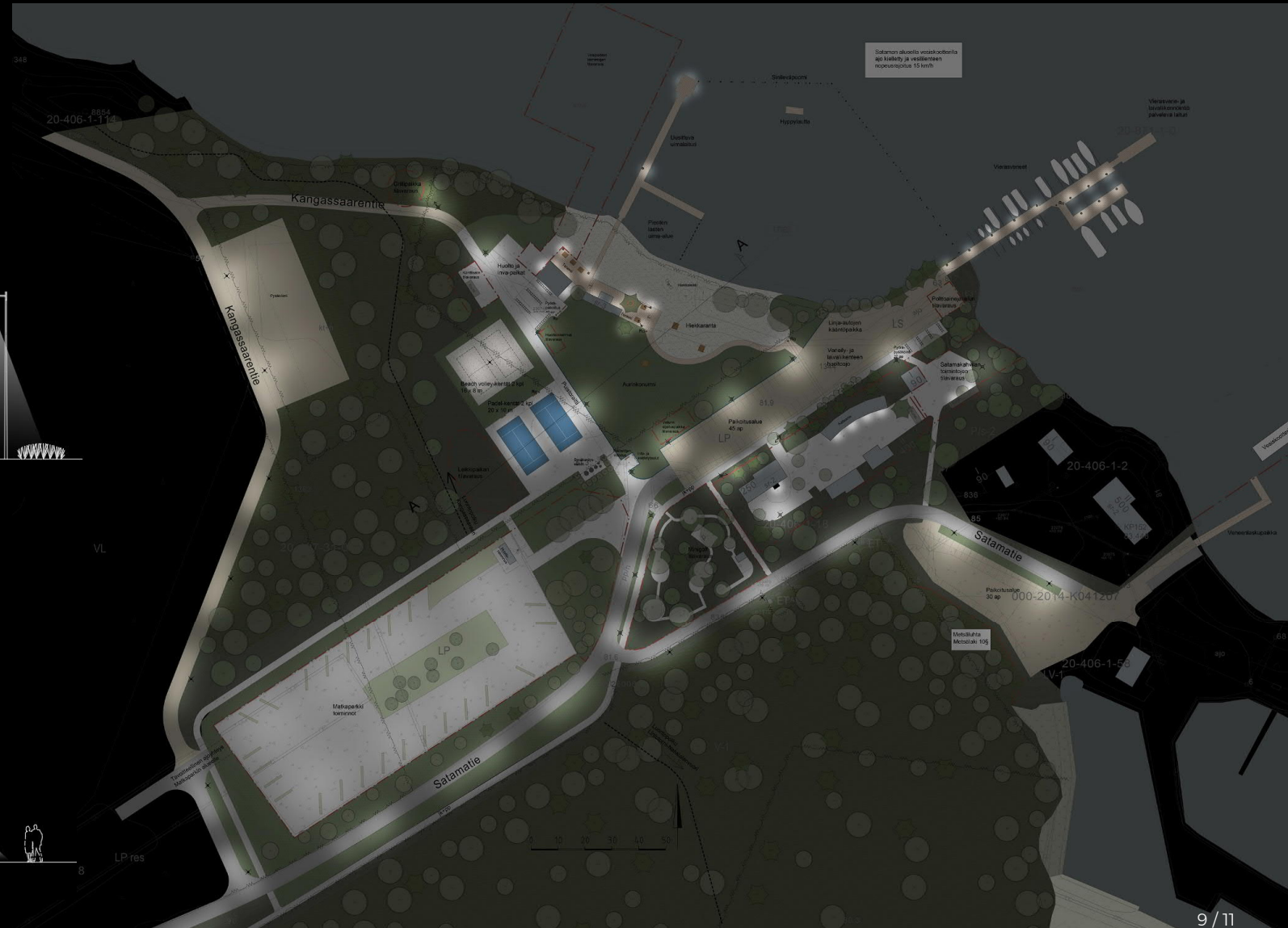
Kuvia nykytilanteesta

Valaisinesimerkit: Focus Skypark ja Pharos pollari

Valaistuja mäntyjä

1.5 Alueopastus

Satama-alueen eri toiminnoista voidaan kertoa alueopasteissa, joissa tuodaan esiin myös alueen historiaa ja tietoa ympäröivästä luonnosta ja reitistöistä.

Terisjärven luontopolku kulkee satama-alueen läpi. Kahdeksan kilometrin pituinen reitti lähtee Nahkialanvuorelta ja kulkee Terisjärven luonnonsuojelualueen läpi Kangassaaren lehtoalueen laavulle. Reitin varrelle on nykyisellään sijoitettu 20 opastaulua.

Ulkoilureitistön opastuksen modernisointi tuottaa enemmän saatavilla olevaa informaatiota ja luo erilaisia vaihtoehtoja. Nykyiset opastaulut voidaan korvata yksinkertaisimmilla opasrakenteilla joiden ylläpito on helpompaa ja tietoa voi jakaa monipuolisemmin. Teemoja voi olla tavallisten luonto- ja kuntoilualueiden lisäksi historia, tarina ja taideaiheet.

Esimerkkinä PoriStory -ulkoilusovellus, joka auttaa tutustumaan ulkoilualueeseen mobiilisti. Palvelusta löytyy porilaisia tarinakarttoja mm. ulkoilureiteistä, luontopoluista sekä leikkipuistoista ja siellä voi suunnitella oman luontoretken.

Opaste-esimerkki / Causewayin rannikkoreitti, Pohjois-Irlanti

Terisjärven luontopolun opaste

Terisjärven lintutorni

2. TOTEUTUSAIKATAULU

TOIMENPITEET KESÄ 2021

1. Ranta-alueiden siistiminen
2. Näkymien avaaminen tarvittavilta osin
3. Käyttämättömien veneiden selvitys ja poisto
4. Rantahiekan lisääminen uimarannan ja saunan edustan alueelle
5. Teatterin ja Rantakahvilan sähköt ja viemäröinti
6. Padel-kenttien rakentaminen
7. Beachvolley-kenttien rakentaminen
8. Minigolfradan rakentaminen
9. Uusi jätepiste
10. Pysäköintialueen lisääminen moottorivenekerholle
11. Trailereiden P-alueen kesäkäyttö
12. Satamatien parantaminen, päällystys pysäköintipaikalle asti
13. Konttikuntosali, n.10x8m
14. WC-tilojen lisääminen

TOIMENPITEET 2022-2023

1. Uuden tielinjauksen rakentaminen
2. Satamatien parannus ja päällystys Moottorivenekerholle
3. Kangassaarentien oikaiseminen ja muuttaminen pyörätieksi (huoltoajo sallittu)
4. Valaistukset: katu- ja alue
5. Rannan perusparannus: hiekkaranta, puinen terassipolku ja aurinkonurmi
6. Saunan terassin uudistaminen ja laajennus
7. Kalusteet ja katokset
8. Grillipaikka
9. Uuden laiturin rakentaminen avantouinti huomioiden
10. Leväpuomin toteutus
11. Suojeltujen rakennusten kunnostustoimet
12. Bestparkin toinen sisäänajo
13. Junaveturin tai -vaunun sijoittaminen alueelle (katosrakenne)
14. Opastus- ja viitoitus
15. Uuden pysäköintialueen rakentaminen